

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

ZADEVA MLADINA D.D. LJUBLJANA proti SLOVENIJI

(pritožba št. 20981/10)

SODBA

STRASBOURG

17. april 2014

Ta sodba bo postala dokončna v okoliščinah, navedenih v drugem odstavku 44. člena konvencije. Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Mladina d.d. proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Mark Villiger, *predsednik*,

Angelika Nußberger,

Boštjan M. Zupančič,

Ann Power-Forde,

Ganna Yudkivska,

Helena Jäderblom,

Aleš Pejchal, *sodniki*, in Claudia Westerdiek, *sodna tajnica oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 25. marca 2014,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 20981/10) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Sodišču 8. aprila 2010 vložila slovenska družba Mladina d.d. Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: pritožnica).

2. Pritožnico je zastopala Nina Zidar Klemenčič, odvetnica iz Ljubljane. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala Nataša Pintar Gosenca, državna pravobranilka.

3. Pritožnica je trdila, da ji je bila kršena njena pravica do svobode izražanja zaradi naložitve plačila odškodnine s strani domačih sodišč za izjave, ki jih je objavila v svoji reviji.

4. Vlada je bila o pritožbi obveščena 10. oktobra 2012.

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnica, zasebna družba Mladina d.d. Ljubljana, z registriranim sedežem v Ljubljani, je izdajateljica tednika *Mladina*.

6. Državni zbor RS (v nadaljnjem besedilu: Državni zbor) je 16. in 22. junija 2005 obravnaval osnutek zakona o istospolnih partnerskih skupnostih. Zatim je sprejel Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: zakon). Med parlamentarno razpravo o tem vprašanju so nekateri poslanci Slovenske nacionalne stranke (v nadaljnjem besedilu: SNS), ki so nasprotovali zakonskemu priznanju istospolnih partnerstev,

prevzeli besedo, da bi izrazili svoje nestrinjanje s predlaganim osnutkom zakona.

7. 27. junija 2005 je revija *Mladina* objavila članek, dolg eno stran, z naslovom "Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti sprejet" in uvodnim odstavkom: "Desničarji polni ponosa, vendar po mnenju nevladnih organizacij zakon ni skladen z ustavo", ter s tem povzela parlamentarno razpravo pred sprejetjem zakona. Prvi trije odstavki članka so se glasili:

"Druga obravnava predloga zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti je prejšnji teden v parlamentu izzvenela predvsem kot mala šola ozkosrčnosti in kamene dobe stanja duha. Naši izvoljeni reprezentativci so bili glede zavračanja amandmajev/ konkretnih pravic istospolno usmerjenih državljanov tako marljivi, da so sklenili zakon v tretjič dokončno izglasovati kar v sklopu iste seje. V sredo se je to z rezultatom 44 proti 3 tudi zgodilo...

SNS-ovi pistolerosi ... so najbolj blesteli med obrazložitvijo svojih glasov. [B.Z.] je v imenu poslanske skupine še enkrat natrosil vse neumnosti iz prejšnje obravnave (zakon je povsem nepotreben, izsilili so ga marginalci, poskrbimo prej raje za koga drugega) in se dotaknil očitkov na to, da je prejšnji teden uporabljal izraz pedri in lezbijke. Povedal je: *'Iz okolja, iz katerega prihajam, jim pač pravimo "pedri" in "lezbijke". Na Primorskem [pokrajina v Sloveniji] so to "kulotini", v Ljubljani pa "geji". Sem pač človek, ki, ko pride v Ljubljano, ne spremeni svojega jezičenja. Pač na Štajerskem [druga slovenska pokrajina] imamo pedre in lezbijke.*

[S.P.], tudi SNS, je z igrivim nasmeškom zastavil, da ni v celi dvorani verjetno nikogar, ki bi želel imeti *'svoj plod ljubezni, ki bi bil tako opredeljen, kot danes glasujemo s pravicami... Z drugimi besedami, nihče od nas ne bi želel imeti sina ali pa hčerke, ki bi se opredelil za tako zakonsko zvezo'*. Če grejo naši brezdomci s trebuhom za kruhom na Finsko ali še dalj, pa naj se grejo tja poročat tudi te gospe in gospodje. Najbolj bi bili oškodovani otroci tega zakona, kajti: *'Predstavljajte si otroka v šoli, po katerega bi prišel oče, ki bi ga pozdravil: 'Čavčiii! Prišel sem poteeee! Si že oblečen?'* Svojo imenitno domislico je pospremil s kavarniško mimiko, ki naj bi verjetno nazorno ilustrirala pravoverno pojmovanje nekega tipičnega poženščenega in prenašenega pederuharja, v resnici pa je izpadla zgolj kot [prikazovala je] normalni domet cerebralnega bankrotiranca, ki ima srečo, da živi v državi s tako omejenim bazenom kadrov, da se lahko človek njegovih karakteristik znajde celo v parlamentu, ko pa ne bi mogel biti v neki nominalnega spoštovanja vredni deželi niti hišnik povprečne urbane osnovne šole."

8. V drugi polovici članka je avtor najprej opisal odziv drugih poslancev na govore članov SNS in zadnja dva odstavka sklenil s stališči, ki so jih o novem zakonu izrazile nevladne organizacije, ki so v glavnem obžalovale dejstvo, da je zakon istospolnim parom dodelil zelo omejen nabor pravic. Zaključil je s sporočilom predstavnikov teh organizacij, da bodo novi zakon izpodbijali pred ustavnim sodiščem.

9. 26. avgusta 2005 je S.P., član SNS, na Okrožno sodišče v Ljubljani proti pritožnici vložil tožbo zaradi razžalitve časti in ugleda in trdil, da je zaradi napadalnosti članka utrpel hude duševne bolečine. Trdil je, da je

upodobitev njega kot "cerebralnega bankrotiranca" bila objektivno in subjektivno žaljiva z edinim namenom njegovega omalovaževanja.

10. 20. septembra 2005 je pritožnica odgovorila, da je njeno ravnanje bilo zakonito, saj je bilo treba doseči ravnovesje med pravico S.P. do časti in ugleda in njeno pravico do svobode izražanja. Sklicevala se je na standarde in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s pravico tiskanih medijev do poročanja o zadevah javnega interesa. Pritožnica je menila, da so izjave S.P. v parlamentarni razpravi dosegle raven žaljivega napada, ki je poniževal istospolno usmerjene ljudi in posledica katerega je bil kritični odziv, objavljen v *Mladini*. Kljub vsemu namen kritičnega članka ni bil omalovaževanje S.P. kot osebe, temveč je članek predstavljal odziv na njegove skrajne izjave s podobnimi izrazi.

11. 28. februarja 2006 je Okrožno sodišče v Ljubljani opravilo narok za poravnavo, ki ni bila uspešna.

12. 16. maja 2006 je bil opravljen še en narok, na katerem je sodišče zaslišalo S.P., ki je trdil, da s svojimi pripombami ni užalil nikogar in da kaj takega tudi ni želel storiti. Žaljive pripombe iz *Mladine* je razumel kot napad na njegovo osebo in so ga zelo prizadele, zlasti zaradi tega, ker je postal predmet posmeha v svoji lokalni skupnosti.

13. Istega dne je Okrožno sodišče v Ljubljani izdalo sodbo, v kateri je delno ugodilo zahtevku S.P. in odredilo, da mu mora pritožnica plačati odškodnino v znesku 700.000 slovenskih tolarjev (2.921,05 evrov (EUR)). Pritožnici je bilo tudi odrejeno, da mora v *Mladini* objaviti uvod in izrek sodbe. Preostali del zahtevka S.P. je bil zavrnjen. Sodišče je priznalo, da je pritožnica imela pravico do objave kritičnih pripomb glede obnašanja S.P. v parlamentarni razpravi. Vendar se je izraz "cerebralni bankrotiranec" nanašal na njegovo osebnost in je bil zaradi tega žaljiv. Po mnenju sodišča raba takega žaljivega jezika ni bila namenjena samo posredovanju informacij javnosti. Poleg tega opis iz članka ni predstavljal resnega kritičnega obravnavanja dela S.P.

14. Glede obnašanja S.P. je sodišče presodilo, da so kretnje, ki jih je uprizoril pri posnemanju istospolno usmerjenega moškega, preprosto spominjale na kretnje, ki jih uporabijo igralci za prikaz podobe homoseksualnosti. Sodišče govora in vedenja S.P. ni prepoznalo kot žaljivega za istospolno usmerjene ljudi in ni menilo, da bi bil njegov cilj spodbujanje predsodkov in nestrpnosti proti njim. Presodilo je, da je S.P. samo izrazil svoje mnenje, ki – čeprav morda napačno – ga ni bilo treba šteti za skrajnega in s tem kot opravičilo za obravnavanje v spornem članku.

15. Obe stranki sta se proti tej sodbi pritožili na Višje sodišče v Ljubljani.

16. Višje sodišče v Ljubljani je 24. januarja 2007 zavrglo pritožbo pritožnice. Ugodilo je pritožbi S.P. glede besedila, ki bi ga *Mladina* morala objaviti, da obvesti javnost o sodbi, a zavrglo njegov zahtevek za višjo odškodnino. Višje sodišče je podprlo ugotovitev Okrožnega sodišča, da izjave v spornem članku predstavljajo žaljivo oceno osebnosti S.P., kar ni

bil dolžan prenašati. Nadalje je sodišče presodilo, da tudi če bi govor S.P. bil žaljiv do istospolno usmerjenih, to ne bi moglo upravičiti grobega odziva pritožnice, ki je bil uperjen na njega kot osebo.

17. 10. novembra 2007 je pritožnica vložila ustavno pritožbo na Ustavno sodišče. Med drugim je trdila, da je sporni članek treba upoštevati kot politično satiro, v kateri je avtor izrazil svoje mnenje o obnašanju S.P. v javni parlamentarni razpravi. Trdila je tudi, da besede "normalni domet cerebralnega bankrotiranca" niso bile uperjene proti S.P. kot osebi, temveč proti njegovi upodobitvi kretenj, domnevno značilnih za istospolno usmerjene moške.

18. 10. septembra 2009 je Ustavno sodišče z večino šestih glasov proti trem zavrglo pritožbo pritožnice in presodilo, da so nižja sodišča dosegla pravično ravnovesje med pritožnično pravico do svobode izražanja in osebnim dostojanstvom S.P. Sodišče je priznalo velik obseg varstva pravice do svobode tiska zlasti pri poročanju o stvareh širokega javnega interesa, vendar je na podlagi dejstev iz obravnavane zadeve ugotovilo, da so nižja sodišča primerno uporabila merila iz svoje lastne sodne prakse in sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice. Sodišče je zavrglo trditve pritožnice, po kateri naj cilj zadevne kritike ne bi bil S.P. kot oseba, temveč njegovo oponašanje istospolno usmerjenih posameznikov in sklenilo, da bi povprečni bralec zadevno pripombo razumel kot oceno inteligentnosti in osebnih lastnosti S.P.

19. Zavrglo je tudi pritožničin argument, da bi članek bilo treba obravnavati kot satiro, saj je iz besedila bilo razvidno, da je bil namenjen obveščanju javnosti o vsebini parlamentarne razprave in izražanju kritičnega mnenja o govorih posameznih poslancev. Glede trditve pritožnice, da je žaljiva navedba bila odziv na žaljive pripombe S.P., je Ustavno sodišče priznalo, da je ostrejša kritika v takih primerih sicer lahko dovoljena, vendar samo takrat, če je za to na voljo dovolj podlage v dejstvih. Ker sodišče ni ugotovilo pomenske povezave med govorom S.P. in oceno njegovih intelektualnih sposobnosti, je sklenilo, da kritika ni bila upravičena. Sporni članek in avtorjeva žaljiva karakterizacija S.P. po mnenju Ustavnega sodišča nista prispevala k boljši obveščenosti ljudi ali k družbeno odgovorni javni razpravi o položaju istospolno usmerjenih posameznikov.

20. Ustavni sodnik C.R. je podal ločeno odklonilno mnenje, v katerem se je skliceval na vzdušje splošne strpnosti proti nestrpnim in žaljivim izjavam zoper istospolno usmerjene ljudi. Izrazil je mnenje, da so nižja sodišča bila pristranska in tudi, da Ustavno sodišče ni primerno uporabilo standardov glede svobode tiska, ki so se izoblikovali v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

A. Ustava

21. Upoštevane ustavne določbe se glasijo:

15. člen

(uresničevanje in omejevanje pravic)

"...

Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava.

..."

34. člen

(pravica do osebnega dostojanstva in varnosti)

"Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti."

35. člen

(varstvo pravice zasebnosti in osebnostnih pravic)

"Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic."

39. člen

(svoboda izražanja)

"Zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja.

..."

B. Veljavno civilno pravo

22. 179. člen Obligacijskega zakonika, ki predstavlja zakonsko podlago za dodelitev odškodnine za nepremoženjsko škodo, določa, da se odškodnina lahko dodeli v primeru kršitve osebnostnih pravic posameznika, če okoliščine primera, zlasti pa stopnja in trajanje s tem povzročene bolečine in strahu, opravičujejo dodelitev. Poleg tega lahko sodišče, če gre za kršitev osebnostne pravice, kot je ugled, na podlagi 178. člena Obligacijskega zakonika na stroške tožene stranke odredi objavo sodbe oziroma popravka ali popravo ali umik sporne izjave.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 10. ČLENA KONVENCIJE

23. Pritožnica se je pritožila, da so odločitve domačih sodišč kršile njeno svobodo izražanja, ki jo določa 10. člen konvencije, ki se glasi:

"1. Vsakdo ima pravico do svobode izražanja. Ta pravica obsega svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja informacij in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glede na meje...

2. Izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti in je zato lahko podrejeno obličnosti in pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon, in ki so nujne v demokratični družbi ... za varovanje ugleda ali pravic drugih ljudi..."

A. Sprejemljivost

24. Sodišče ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije. Prav tako ugotavlja, da ni nesprejemljiva niti iz katerih koli drugih razlogov. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Navedbe strank

a) Pritožnica

25. Pritožnica je navedla, da je Sodišče že ugotovilo, da so na splošno žaljivi izrazi kot "idiot" ali "fašist" sprejemljivi kot kritika v nekaterih okoliščinah. Glede tega je poudarila, da je bil S.P., takratni poslanec, javna osebnost in da je sporni članek, ki se je nanašal na zakonsko ureditev istospolnih razmerij, nedvomno prispeval k razpravi o pomembni zadevi javnega interesa.

26. V zvezi s sporno navedbo je pritožnica trdila, da je, prvič, javna razprava o zakonskem priznavanju istospolnih razmerij bila izpostavljena nenehnim nenaklonjenim in pogosto diskriminacijskim pripombam desnih strank, med katerimi je bila tudi SNS. Po mnenju pritožnice je sporna navedba bila odziv na diskriminacijski jezik in homofobične stereotipe, ki so jih uporabljali S.P. in njegovi kolegi. Pritožnica je menila, da je nesprejemljivo, da domača sodišča niso bila pripravljena razkriti dejanskega pomena škodljivih stereotipov in so jih namesto tega uporabila kot opravičilo za poseg v njeno pravico do svobode izražanja. Po njenem mnenju se je S.P. gotovo zavedal tega, da bi ga njegovo ravnanje lahko izpostavilo hudi kritiki velikega dela javnosti. Poleg tega je glede na celoten

okvir članka pritožnica menila, da je sporna vrednostna sodba kljub vsemu imela zadostno podlago na dejstvih.

27. In tudi če bi sporna navedba lahko bila obravnavana kot objektivno žaljiva, je bila izraz avtorjevega satiričnega sloga, kar je priznala tudi vlada. Satirične upodobitve dogodkov, ljudi in njihovih izjav so uporabljene v mnogih delih članka in ne samo v odstavku o S.P. Po pritožničinem mnenju se je zaradi tega sleherni bralec zavedal, da so avtorjeve navedbe vsebovale določeno stopnjo pretiravanja. Na koncu je pritožnica trdila, da domača sodišča niso primerno ocenila okvira, v katerem je bila zapisana sporna navedba in da niso upoštevala spornega vedenja S.P. Po pritožničinem mnenju zato niso vzpostavila pravičnega ravnovesja med njeno pravico do svobode izražanja in pravico S.P. do njegovega ugleda.

b) Vlada

28. Vlada je priznala, da je naložitev plačila odškodnine pritožnici pomenila poseg v njeno pravico do svobode izražanja in poudarila, da je ta poseg imel zakonsko podlago – 178. in 179. člen Obligacijskega zakonika – in je pri tem sledila enemu od zakonitih ciljev iz drugega odstavka 10. člena konvencije, namreč varovanju ugleda ali pravic drugih ljudi. Glede nujnosti posega je vlada trdila, da so domača sodišča pazljivo pretehtala obe nasprotujoči si pravici, namreč pritožnično pravico do svobode izražanja in pravico S.P. do njegovega ugleda ob dolžnem upoštevanju dejstva, da je izvajanje obeh pravic bilo mogoče le v omejenem obsegu.

29. Glede dejavnikov, ki so jih upoštevala domača sodišča pri iskanju zgoraj omenjenega ravnovesja, je vlada najprej navedla, da je sporni članek vseboval nekaj netočnih in zavajajočih informacij. Med drugimi stvarmi je novinar izpustil navedbo, da je posnemanje istospolno usmerjenega moškega, ki v šolo pride iskat svojega otroka, spremljala razlaga, da bi se tak otrok počutil zasmehovanega in ponižanega. Po vladinem mnenju bi omenjeni zadnji del izjave S.P. prispeval k uravnoteženju uvodnega dela in zadevo predstavil v drugačni luči.

30. Vlada je poudarila, da je nepopolna predstavitev govora S.P. v Državnem zboru šla še dlje, saj je članek vseboval grobe in objektivno žaljive pripombe o osebnosti S.P. in o njegovih osebnostnih in intelektualnih lastnostih. V tej zvezi je trdila, da bi celo vrednostne sodbe morale imeti zadostno podlago v dejstvih. V obravnavani zadevi take podlage ni bilo. Zato samo dejstvo, da je S.P. nasprotoval predlaganemu zakonu, četudi morebiti na nesprejemljiv način, ni omogočalo izoblikovanje kakršnega koli posebnega zaključka o njegovih osebnostnih ali intelektualnih sposobnostih, čeprav je bil politik in javna osebnost in se je kot tak moral zavedati, da bo izpostavljen večji kritiki svojega dela kot običajni posameznik.

31. Glede trditve pritožnice, da je bil kritični članek reakcija na neprimerno ravnanje S.P., kar domača sodišča niso upoštevala, je vlada

poudarila, da so sodišča govorni nastop S.P. dejansko preučila. Prvostopenjsko sodišče je pregledalo video posnetke govora S.P. v Državnem zboru in ga ocenilo kot posnemanje kretenj in govorjenja istospolno usmerjenega moškega. Po mnenju tega sodišča njegovih besed ni bilo razumeti, kot da spodbujajo predsodke in ljudi hujskajo proti istospolno usmerjenim ljudem, temveč tako, da preprosto izražajo njegove lastne, četudi negativne poglede o takih posameznikih. Poleg tega je bil članek objavljen pet dni po razpravi v Državnem zboru, tako da je imel avtor na voljo dovolj časa, da bi se distanciral od dogodka in da bi o razpravi poročal na način, ki se od njega pričakuje.

32. V nadaljevanju se je vlada glede pritožnične trditve, da je bil njen članek napisan v satiričnem slogu, sklicevala na odločbo Ustavnega sodišča, po kateri je bil , čeprav so nekateri deli bili napisani satirično, članek kot celota namenjen obveščanju javnosti o parlamentarni razpravi v zvezi s predlaganim zakonom, o udeležencih v razpravi, glasovanju, in tako naprej.

33. Ob koncu je vlada poudarila, da v tej zadevi ni bilo kazenskega pregona, temveč samo odškodninski zahtevek. S.P. je bila prisojena odškodnina v znesku 2.921,05 EUR, pritožnici pa je bilo odrejeno, da mora v svoji reviji objaviti uvod in izrek sodbe. Po vladinem mnenju plačilo odškodnine in objavo sodbe ni mogoče šteti kot preveliko breme za pritožnico.

2. Presoja Sodišča

34. Sodišče ocenjuje, kar med strankama ni sporno, da so odločitve domačih sodišč, na katere se je pritožila pritožnica, pomenile "poseg" v uresničevanje njene pravice do svobode izražanja.

35. Tak poseg pomeni kršitev konvencije, če ne izpolnjuje zahtev iz drugega odstavka 10. člena konvencije. Zato je treba ugotoviti, ali je poseg bil "predpisan z zakonom", ali je sledil enemu ali več od zakonitih ciljev iz drugega odstavka 10. člena in ali je bil "nujen v demokratični družbi" zaradi doseganja teh ciljev.

a) Zakonitost in zakoniti cilj

36. Sodišče ugotavlja, da je bil očitani poseg predpisan z zakonom, namreč s 178. in 179. členom Obligacijskega zakonika, in da je bil namenjen doseganju zakonitega cilja, navedenega v drugem odstavku 10. člena konvencije, namreč "varovanju ugleda ali pravic drugih ljudi".

b) Nujnost posega

37. Sodišče mora preučiti, ali je bil poseg "nujen v demokratični družbi".

38. Naloga Sodišča pri opravljanju nadzorne funkcije ni nadomestiti domače organe, temveč glede na 10. člen konvencije oceniti odločbe, ki so jih ti sprejeli v mejah njihove proste presoje (glej *Fressoz in Roire proti*

Franciji [VS], št. 29183/95, 45. odstavek, ESČP 1999-I). Sodišče mora odločiti, ali so bili razlogi, ki so jih navedli domači organi zaradi upravičenja posega, "ustrezni in zadostni" in ali je bil sprejeti ukrep "sorazmeren z legitimnimi cilji" (glej *Chauvy in drugi proti Franciji*, št. 64915/01, 70. odstavek, ESČP 2004-VI). Pri tem se mora Sodišče prepričati, da so domači organi uporabili standarde, ki so skladni z načeli iz 10. člena konvencije, poleg tega pa še, da imajo njihove odločitve podlago na sprejemljivi oceni ustreznih dejstev (med številnimi drugimi zadevami glej *Zana proti Turčiji*, 25. november 1997, 51. odstavek, *Poročila o sodbah in sklepih* 1997-VII).

39. V obravnavani zadevi je pritožnica v svoji reviji objavila članek, ki je ostro kritiziral S.P., takrat poslanca Državnega zbora, zaradi njegovih pripomb in zlasti njegovega obnašanja med parlamentarno razpravo o zakonski ureditvi istospolnih razmerij. Sporna izjava je bila objavljena v tisku, ki ima po mnenju Sodišča bistveno vlogo v demokratični družbi. Čeprav se od novinarjev zahteva spoštovanje nekaterih omejitev, zlasti v zvezi z ugledom in pravicami drugih ljudi, je njihova naloga sporočanje – na način, ki je skladen z njihovimi obveznostmi in odgovornostjo – informacij in misli o vseh zadevah javnega interesa (med številnimi drugimi zadevami glej *Scharsach in News Verlagsgesellschaft proti Avstriji*, št. 39394/98, 30. odstavek, ESČP 2003-XI).

40. Poleg tega je bila sporna izjava dana v okviru politične razprave o vprašanju javnega interesa, kjer je glede na drugi odstavek 10. člena konvencije sprejemljivih le malo omejitev (glej *Sürek proti Turčiji* (št. 1) [VS], št. 26682/95, 61. odstavek, ESČP 1999-IV) in je bila uperjena proti politiku. Sodišče je ob številnih priložnostih poudarilo, da mora politik v tem pogledu pokazati večjo stopnjo strpnosti kot običajni posameznik, še zlasti kadar sam daje javne izjave, ki utegnejo biti podvržene kritiki (med številnimi drugimi zadevami glej *Lingens proti Avstriji*, 8. julij 1986, 42. odstavek, Serija A št. 103; *Oberschlick proti Avstriji* (št. 2), 1. julij 1997, 29. odstavek, *Poročila* 1997-IV; in *Lopes Gomes da Silva proti Portugalski*, št. 37698/97, 30. odstavek, ESČP 2000-X). V tej povezavi Sodišče ponovno poudarja, da novinarska svoboda vključuje tudi uporabo določene stopnje pretiravanja ali celo provokacije ali, z drugimi besedami, določeno čezmernost navedb (glej *Lopes Gomes da Silva*, navedeno zgoraj, 34. odstavek in *Mamčre proti Franciji*, št. 12697/02, 25. odstavek, ESČP 2006-XIII).

41. Sodišče ugotavlja, da so domača sodišča sicer priznavala pomen pritožnične svobode izražanja in njene pravice do objavljanja kritičnih pripomb o S.P. (glej 12. in 17. odstavek zgoraj). Kljub temu so zagovarjala stališče, da je označitev parlamentarnega prispevka S.P. kot "normalni domet cerebralnega bankrotiranca" predstavljala žaljivo oceno njegove osebnosti in da je ta presegla meje dovoljene kritike.

42. Po mnenju Sodišča so bili razlogi, ki so jih navedla domača sodišča, ustrezni glede na namen preizkusa nujnosti, ki se opravi v skladu z drugim odstavkom 10. člena konvencije. V nadaljevanju bo preučilo, ali so bili tudi zadostni.

43. Sodišče v zvezi s tem ponovno poudarja, da je treba odločitve domačih sodišč preučiti v luči zadeve kot celote, vključno z vsebino pripomb proti pritožnici in v okviru, v katerem so nastale (glej *News Verlags GmbH & Co. KG proti Avstriji*, št. 31457/96, 52. odstavek, ESČP 2000-I). Sodišče soglaša, da je bil opis ravnanja S.P. kot "cerebralnega bankrotiranca", ki v državi z manj omejenimi človeškimi viri ne bi mogel dobiti dela niti kot hišnik osnovne šole, vsekakor skrajen in ga je legitimno šteti za žaljivega. Vendar je ugotovljeno, da sporna pripomba predstavlja vrednostno sodbo, kar priznava tudi vlada. Res je, da je ob odsotnosti kakršnih koli dejstev tudi vrednostne sodbe mogoče šteti za skrajne. Vendar so bila v tej zadevi dejstva, na katerih temelji sporna izjava, precej podrobno opisana: razen zaključne pripombe je bil govor S.P. v Državnem zboru naveden skoraj v celoti skupaj z omembo spremljajočega posnemanja kretenj istospolno usmerjenega moškega. Temu opisu je sledila avtorjeva pripomba, ki po mnenju Sodišča ni bila samo vrednostna sodba, temveč je imela tudi značaj metafore. V okviru tega, kar je bilo videti kot intenzivna razprava, v kateri so bila mnenja izražena z le malo omejitvami (glej 7. in 8. odstavek zgoraj), si Sodišče sporno izjavo, bolj kot hladno oceno intelektualnih sposobnosti S.P., razlaga kot izraz močnega nestrinjanja in celo prezira do njegovih stališč. V tej luči je opis govora v Državnem zboru in poslančev obnašanje mogoče šteti za zadosten temelj, na katerem ima podlago avtorjeva izjava.

44. Poleg tega se je sporna izjava razlagala kot protiutež pripombam S.P. V svojem govoru je S.P. sledil usmeritvi drugih članov svoje stranke in istospolne ljudi opisoval kot splošno nezaželeni del prebivalstva, najsi gre pri tem za otroke, istospolne pare ali starše. Za podkrepitev svojega stališča je posnemal istospolno usmerjenega moškega s prikazom značilnih kretenj, ki so po mnenju domačih sodišč spominjale na kretnje, ki jih uporabljajo igralci pri upodabljanju istospolno usmerjenih posameznikov. Sodišče kljub vsemu meni, da je posnemanje S.P. mogoče šteti za smešenje, ki spodbuja negativne stereotipe.

45. Na koncu Sodišče ugotavlja, da je bil članek, vsaj v delu, ki vsebuje sporno izjavo, uperjeno zoper S.P., ne samo enakovreden njegovim izzivalnim pripombam, temveč jim je ustrezal tudi po slogu, s katerim so bile izražene. Avtorjeva kritična stališča so bila obarvana s številnimi sugestivnimi in pretiranimi izrazi. Sodišče je že odločilo, da 10. člen varuje tako vsebino kot obliko izražanja (glej *Oberschlick proti Avstriji (št. 1)*, 23. maj 1991, 57. odstavek, Serija A št. 204), zato meni, da je celo žaljiv jezik, ki ne sodi v okvir varovanja svobode izražanja, kadar so žalitve njegov edini namen, lahko deležen varovanja po 10. členu, če se uporablja zgolj v

slogovne namene (glej *Tușalp proti Turčiji*, št. 32131/08 in 41617/08, 48. odstavek, 21. februar 2012).

46. Po mnenju Sodišča domača sodišča niso v zadostni meri upoštevala okvira, v katerem je bila dana sporna izjava, in sloga, ki je bil uporabljen v članku. V luči teh dveh dejavnikov Sodišče meni, da omenjena izjava ne pomeni neupravičenega osebnega napada na S.P. Poleg tega Sodišče v zvezi s tem poudarja, da se politična žalitev pogosto razširi na osebno področje; takšna so tveganja politike in svobodnega razpravljanja o idejah, ki so zagotovilo demokratične družbe (glej *Lopes Gomes da Silva*, navedena zgoraj, 34. odstavek).

47. Ob upoštevanju navedenega Sodišče ocenjuje, da domača sodišča niso prepričljivo dokazala nujne družbene potrebe po umestitvi varovanja ugleda S.P. nad pravico pritožnice do svobode izražanja in nad splošni interes spodbujanja svobode izražanja na področju, ki zadeva vprašanja splošnega javnega interesa. Sodišče ugotavlja, da razlogi, ki so jih navedla domača sodišča, niso bili zadostno utemeljeni za poseg v pritožnično pravico do svobode izražanja. Zato domača sodišča niso vzpostavila pravičnega ravnovesja med nasprotujočima si interesoma. Poleg tega na ta sklep ne more vplivati dejstvo, da je bil zadevni postopek pravdne in ne kazenske narave.

48. V skladu s tem, poseg, nad katerim se pritožuje pritožnica, ni bil "nujen v demokratični družbi" v smislu drugega odstavka 10. člena konvencije.

49. Torej je bil 10. člen konvencije kršen.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

50. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

51. Pritožnica je zahtevala 2.921,05 evrov (EUR) za premoženjsko škodo, kar je znesek, ki ji je bil odrejen v plačilo S.P. v domačem postopku. Poleg tega je zahtevala 10.000 EUR za nepremoženjsko škodo zaradi škodovanja njenemu ugledu kot posledica izida postopka pred domačimi sodišči.

52. Vlada ni nasprotovala plačilu zneska, zahtevanega za premoženjsko škodo v primeru, če se ugotovi kršitev konvencije. Je pa nasprotovala znesku za nepremoženjsko škodo s trditvijo, da je previsok glede na sodno prakso Sodišča v podobnih zadevah.

53. Sodišče se je prepričalo, da obstaja vzročna povezava med pritožničnim zahtevkom za premoženjsko škodo in ugotovljeno kršitvijo. Zato meni, da je primerno pritožnici dodeliti celotni zahtevani znesek za premoženjsko škodo skupaj z zakonitimi obrestmi po domačem pravu, ki začnejo teči z dnevom plačila pritožnice (glej *Tuşalp proti Turčiji*, navedena zgoraj, 57. odstavek). Sodišče meni, da v okoliščinah obravnavane zadeve ugotovitev kršitve predstavlja zadostno pravično zadoščenje za vso nepremoženjsko škodo pritožnice.

B. Stroški in izdatki

54. Pritožnica je zahtevala tudi 4.026,29 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali pred domačimi sodišči, in 1.824 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali pred Sodiščem.

55. Vlada je nasprotovala znesku za stroške in izdatke, ki so nastali v postopkih pred domačimi sodišči. Poleg tega je menila, da stroški za pravno zastopanje niso bili utemeljeni z zadostnimi dokumenti.

56. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov, če dokaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Sodišče v tej zadevi ob upoštevanju razpoložljivih dokumentov in zgoraj navedenih meril prisoja celotni znesek, ki ga je pritožnica zahtevala za stroške, ki so nastali v domačih postopkih in v postopku pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

57. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba sprejemljiva;
2. *razsoja*, da je bil kršen 10. člen konvencije;
3. *razsoja*, da je ugotovitev kršitve zadostno pravično zadoščenje za vsako nepremoženjsko škodo pritožnice;
4. *razsoja*,

a) da mora tožena država pritožnici v treh mesecih od dne, ko postane sodba v skladu z drugim odstavkom 44. člena konvencije dokončna, plačati ta zneska:

(i) 2.921,05 (dva tisoč devetsto enaindvajset evrov in pet centov), skupaj z zakonitimi obrestmi po domačem pravu, ki začnejo teči z dnevom plačila tega zneska, za premoženjsko škodo ter morebitni davek ;

ii) 5.850,29 EUR (pet tisoč osemsto petdeset evrov in devetindvajset centov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku, ;

b) da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;

5. *Zavrača* preostali del zahtevka pritožnice za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 17. aprila 2014 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Claudia Westerdiek
Sodna tajnica

Mark Villiger
predsednica